

Palatul Ghica Tei formează un reprezentativ ansamblu arhitectonic împreună cu corpul de gardă, capela și zidul de incintă, cu perspectivă spre lacul Colentina și Mănăstirea Plumbuita.

Clădirea palatului este unică prin acuratețea neoclasică a fațadelor, prin contrastul dintre cele două registre, ritmate de bosaje și arcaturi, prin echilibrul dintre plin și gol, prin rafinamentul decorației exterioare (grupuri sculpturale, metope cu motive florale, ancadramente de uși și ferestre). Partiul se dezvoltă simetric, față de cele două axe de compoziție, atât la parter cât și la etaj, deschizându-se către lac prin intermediul unei terase, odinioară grădină cu flori.

Incinta palatului este delimitată pe una din laturile ei de corpul de gardă, având trei arcade deschise către grădină, coloane adosate și nișe pentru statui. În continuare, zidul de incintă întregeste acest ansamblu și permite accesul către palat prin intermediul porții principale flancate de doi sculpi de piatră, bogat decorați cu scene de vânătoare, elemente florale și susținând vulturii cu aripile deschise, parte componentă a blazonului familiei Ghiculeștilor.

Valoarea arhitecturală și istorică deosebită a acestui ansamblu a determinat o intensă și minuțioasă activitate de restaurare, întreprinsă cu respectul și probitatea științifică datorată unui monument.

În momentul preluării acestui obiectiv pentru întocmirea proiectului de restaurare, monumentul se afla într-o avansată stare de degradare:

- zidăria fisurată atât la palat cât și la zidul de incintă;
- compartimentări interioare, închideri de goluri, necesare funcțiunilor neadecvate pe care le-a adăpostit palatul;
- elementele de piatră (stilpi, frontoane, vulturi, lei) deteriorate sau inexistente;
- zidul de incintă, în parte dărâmat și cu o accentuată alunecare de teren către lacul Colentina, datorită fisurării contraforților și infiltrațiilor de apă;
- picturile murale realizate la etaj de către pictorul italian Geacometti în cea mai mare parte acoperite cu straturi suprapuse de tencuială și zugrăveli în ulei.

În vederea salvării acestui ansamblu, a integrării lui în circuitul istoric și turistic, pe baza unei cercetări documentare și a monumentului, s-au întocmit un studiu tehnico-economic și proiecte de execuție, preconizând a se realiza următoarele lucrări:

- demolarea tuturor adăugirilor ulterioare;
- consolidarea zidurilor portante ale palatului, prin țeserea fisurilor și montarea unor tiranți deasupra planșeului de la etaj;
- refacerea tencuielii exterioare, reintregindu-se elementele decorative ale fațadelor: bosaje, metope, grupuri statuare, arhivoltele ușilor și ferestrelor, cornișă;
- înlocuirea tâmplăriei deteriorate cu tâmplărie din lemn de stejar, păstrându-se profilatura, decorația sculpturală și accesoriiile metalice (druckere, șilduri, cremoane, turnate în bronz după modelele originale);
- consolidarea bolților din cărămidă de epocă ale pivniței palatului, prin plombarea și rostuirea lor;
- refacerea pardoselilor interioare, parchet cu desen de epocă și completarea parțială a mozaicului din hol cu elemente decorative caracteristice;

— înlocuirea scării interioare deteriorate, cu o scară din lemn de stejar, respectându-se forma și dantelăria rafinată a balustradei;

— restaurarea picturii de la etaj, prin refacere, completare și refrișare, în urma decapării straturilor de tencuială suprapuse și scoaterii la iveală a elementelor decorative originale.

— demolarea zidăriei corpului de gardă, zidărie care a opturat arcadele către grădină și refacerea tencuielii, păstrând profilatura originală;

— consolidarea porțiunii estice la zidul de incintă, către lac, prin realizarea subzidirilor la contraforții existenți și a unui dren care să preia apele de infiltrație, eliminându-le în exterior;

— refacerea copertinei zidului de incintă, din cărămidă de epocă.

Pentru realizarea întregii ambianțe exterioare, proiectul a prevăzut reintregirea aleilor și a accesului principal, flancat de bornele de piatră, completarea și refacerea tuturor elementelor din piatră (frontoane, grupuri sculpturale, elemente decorative etc.), îmbogățirea fondului de arbori și arbuști.

Proiectul realizat la Atelierul de Proiectare al Direcției Generale Comerciale, de către un colectiv (arh. Eugen Roșca, arh. Constanța Modoran) condus de arhitect Ion Barabaș, cuprinde pe lângă lucrările de restaurare și lucrările necesare pentru amenajarea unui restaurant cu specific de epocă, destinat turiștilor români și străini, precum și recepțiilor organizate de municipalitate.

Picturile murale de la Palatul Ghica Tei reprezintă unul din cele mai caracteristice ansambluri pentru decorația edificiilor laice bucureștene din prima jumătate a secolului al XIX-lea, ilustrează o artă eclectică, de factură italianizantă, cu accente academiste dar și preromantice, pictorul Geacometti aducând cu el un amalgam de elemente hibride.

Precedind activitatea de restaurare, cercetarea documentară și pe monument, în ansamblul lui, s-a început prin decaparea straturilor de tencuială care acopereau întreaga suprafață a pereților interiori de la etaj.

Pornind de la documentele istorice care semnalau existența unei picturi murale continue la etaj, colectivul de pictori restauratori au delimitat, prin ștraifuri orizontale și verticale, suprafețele pictate, au scos la iveală elementele decorative surprinzătoare prin desen și colorit, au efectuat analize de laborator.

Repertoriul ornamental este variat, cuprinzând scene mitologice, decor cu motive florale, vegetale și animaliere, elemente de arhitectură pictate în trompe-l'oeil, amorași, medalioane cu figuri umane etc.

În holul central se află scara de acces, o scenă îi reprezintă pe Apollo și o nimfă, de-jur-împrejur este o friză cu bacante și două medalioane cu figuri mitologice. În holurile din stînga și din dreapta scării, pe tavane, în medalioane și cartușe, apar Venus și Cupidon, Afrodita, redute, flori, Cupidon ducînd carul tras de cocoși, șerpi, lebede etc.

În salonul central, bolta mai păstrează un bogat decor vegetal cu păsări și balustrade în trompe-l'oeil, poate cea mai frumoasă dintre picturile aflate în palat.

În urma sondajelor s-a găsit o decorație picturală sub straturile de vâruială: coloane cu capitele ionice și corintice, nișe și frize, medalioane cu figuri umane, decor floral și vegetal, păsări și lei. Aceste elemente au constituit punctul de plecare pentru studiile de reîntregire a picturii, fiind integrate ca martori în panourile decorative. În unele zone, sub ultimul strat pictat, s-a mai găsit un altul, cel suprapus repetind întocmai decorul inițial.

Dosarul fotografic și scriptic întocmit de către colectivul de cercetare a stat la baza restaurării de pictură, prin refacere, completare și repictare, laborioasă muncă depusă de colectivul condus de pictorul Dan Broscăuțeanu și Sorin Ilfoveanu.

Ținând seama de caracterul deosebit al acestei unități, s-a avut în vedere realizarea în interior a unui mobilier special pentru încadrarea în ambianța arhitecturală. Astfel s-au preluat elementele valoroase ale mobilierului de la sfârșitul secolului al XIX-lea existent în casele domnești și boierești, realizându-se pentru fiecare încăpere a palatului un mobilier specific și unitar. Urmărind această idee, în încăperile etajului s-a realizat o mobilară corespunzătoare cu dimensiunile și funcțiunile inițiale ale acestor spații. Astfel în sala tronului, încăpere generos dimensionată, cu un volum amplu, s-a sugerat atmosfera sobră, oficială, printr-un mobilier masiv (Renaștere spaniolă), sculptat, cu scaunele capitonate în piele.

Încăperile simetric dispuse la etaj, adăpostind inițial cabinetul de lucru al domnitorului, budoarul și saloanele prin-

țesei, și-au recăpătat intimitate printr-un mobilier grațios Ludovic XVI alb și mahon, Louis-Philip), cu scaune și canapele îmbrăcate în stofă și mătase cu delicate motive florale.

Salonul de vinătoare, cu volumul amplificat de boltă, sugestiv prezentat ca tematică picturală murală, a fost mobilat cu mese și scaune (stilul Gustaviensk) capitonate cu mătase, într-o consonanță coloristică cu cromatica picturii.

Parterul, destinat unor funcțiuni anexe ale palatului și unor întruniri mai puțin oficiale, a fost agrementat cu mobilier simplu, strict funcțional, subliniind astfel sobrietatea albă a structurilor tavanelor.

Spațiile interioare ale palatului și-au dobândit vechea atmosferă prin lambriurile din lemn de stejar, prin perdele și draperii de pluș, prin jardinierele cu plante decorative care aduc o undă de prospețime acestor interioare.

Curățat de toate adaosurile timpului, datorate funcțiunilor neadequate pe care le-a adăpostit palatul și vitregiei celor ce n-au știut a respecta un monument, ansamblul și-a recăpătat vechea strălucire integrându-se în circuitul turistic al Bucureștilor.

Prezentate în punctul muzeistic al palatului, alături de exponate de epocă din patrimoniul Muzeului de istorie al orașului București, descoperirile *in situ*, piesele de mobilier ce au aparținut familiei Ghiculeștilor, toate fac să alunece gândul către ctitorii acestui edificiu, sugerind respectul și grija cu care trebuie ocrotite valorile istorice și arhitecturale.

ABSTRACT

The Ghika Tei Palace is an outstanding architecture pile. The accuracy of its neo-classical style makes it be unique of its kind in Bucharest, which was the princely residence of the time (19th century). When that monument started being restored, its bad condition was in fact a plight:

— the stone pillars, vultures and lions were to a great extent deteriorated or completely destroyed;

— the outside wall was partially destroyed as water had penetrated into and the supporting walls were full of crannies and leaks;

— the mural paintings by the Italian artist Geacometti were covered by oil drawings.

The restoration was aiming at several objects, such as:

— to remove any subsequent addition to the building

— to fortify the supporting walls

— to restore the external plaster

— to replace the furniture

— to brace the brick vault in the cellar

— to restore the inner pavements

— to replace the staircase inside the house

— to restore the painting

— to restore the guard-house

— to brace the East part of the outside wall

The mural paintings are typical to the lay decoration in the first half of the 19th century. They show an eclectic art of an Italian source.

Before the restoration, the research work of documentation was begun by removing the strata of plaster covering all the walls in the floor. Starting from the historical documents that showed an uninterrupted wall painting, the restoring painters drew the limits by means of vertical and horizontal lines.

Under the plaster, there was discovered a decoration: Ionic and Corinthian pillars, human figures, vegetal decoration, birds and lions. All this were the starting points for decoration, being implied as real proofs. There was also brought an adequate furniture, specific to the time.

In that way, the Palace regained its splendour of yore, making part at present of the travel round of Bucharest.

VARUL ȘI TEHNOLOGIILE LEGATE DE PREPARAREA ȘI UTILIZAREA LUI ÎN RECOMANDĂRILE ERMINIILOR ȘI PRACTICA DIN PICTURA MURALĂ MEDIEVALĂ ROMÂNEASCĂ

MIHAIL MIHALCU, MIHAELA DRĂGĂNOIU

1. Erminiile — „cărțile“ de pictură ale Răsăritului —, mărturiile tehnice transmise pe alte căi, ca și unele analize executate în ultimele decenii, ne pot furniza o imagine destul de completă referitoare la var și la tehnologiile legate de prepararea lui în secolele anterioare.

Calitatea lucrărilor de pictură murală, care s-au păstrat mai ales în lăcașurile de cult, arată că pictorii români de altă dată își arătau din plin abilitatea lor tehnică, atât la alegerea varului cât și la prepararea și folosirea lui ca liant. Acești artiști ai evului mediu românesc, ca și aproape toți artiștii europeni din toate timpurile, au folosit varul ca liant și ca pigment.

2. Recomandările din erminii sînt destul de sumare atunci cînd se referă la calitatea carbonatului de calciu natural (*piatra de var*) utilizat ca materie primă la obținerea varului. Se remarcă, însă, ușor că nu orice material îi satisfăcea pe pictori.

Nu avem indicații, pînă acum, că s-ar fi folosit undeva var

cu un mare conținut în oxid de magneziu astfel cum se pare că a fost utilizat în alte părți.

Uneori se spune că piatra aceasta trebuie să fie „bună“, ceea ce nu înseamnă prea mare lucru.

Atunci cînd, însă, se specifică că „*să nu fie roșiatică*“, (Mss. rom. 5769), situația este alta. Se recomandă ca piatra de var să nu fie impurificată cu oxizi de fier sau argile colorate.

Experiența tehnică și artistică multiseclară înregistrează că un calcar roșiatic — sau numai cu incluziuni roșiatice —, după o calcinare la o temperatură mare, conduce la un oxid de calciu (*var ars*) cu o viteză de hidratare diminuată, cu toate inconvenientele cunoscute legate de această situație, mai ales în cazul frescei.

Aluminații, silicații și feriiți apăruiți la acea temperatură de ardere se depun pe suprafața granulelor de oxid de calciu, diminuînd viteza de hidratare a materialului.

În cazul în care sfîrșitul reacției se realizează după ce varul a fost folosit la formarea mortarului, iar acesta a fost uti-